

УДК 63 (092)

П'ятдесят плідних років

Демидов О. А., доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Гудзенко В. М., кандидат сільськогосподарських наук
Кузьмінська Г. П.

*Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН
Україна, 08853, с. Центральне, Миронівський район Київської обл.
e-mail: mwheats@ukr.net*

У 2018 р. виповнилось 50 років діяльності Миронівського інституту пшениці, створеного на базі Миронівської селекційно-дослідної станції в 1968 р. Засновник і перший директор – академік Василь Миколайович Ремесло, ім'я якого з 1984 р. носить установа. Унікальний за своєю пластичністю зимостійкий сорт Миронівська 808 розширив ареал вирощування озимої пшениці далеко на Північ та Північний Схід і був районований у 85 областях і краях тогочасного СРСР, де площі його посівів становили понад 10 млн га, та у країнах Центральної Європи – більше 2 млн га. Крім шедевра світової селекції Миронівської 808 в 70–80-х рр. у цих же регіонах широко вирощувались і значно підвищили валові збори зерна сорти Миронівська ювілейна 50 та Іллічівка. Миронівський інститут стає головною установою-координатором виконання загальносоюзного завдання з селекції озимої пшениці, здійснює загальне методичне керівництво селекційними науково-дослідними установами у цій галузі. Плідним було міжнародне співробітництво з селекції озимої пшениці та ячменю, започатковане в 70-х рр. академіком В. М. Ремеслом з науково-дослідними установами Східної Німеччини і Чехословаччини та розширене директором інституту Л.О. Животковим у 80-х рр. угодами з Болгарією, Угорщиною і Польщею. Результатом тривалої творчої співпраці стало створення ряду сортів озимої пшениці та ячменю спільної селекції або на основі селекційного матеріалу співпрацюючих установ, які у 80-х – 2000-х рр. були районовані в Україні та відповідних країнах. Укладено угоди з міжнародними координаційними селекційними центрами CIMMYT та ICARDA. У середині 90-х рр. розпочато співробітництво з науковими установами Китаю, яке нині виходить на новий рівень. Якщо від початку діяльності станції за понад 105 років (станом на 2018 р.) створено 327 сортів 20 сільськогосподарських культур, то за 50 років діяльності установи як науково-дослідного інституту на державне випробування передано понад 280 сортів 16 культур, зокрема 153 – пшениці м'якої озимої, 1 – твердої озимої та 32 сорти пшениці м'якої ярої і 6 – твердої ярої. На 2018 р. до Дер-

жавного реєстру України внесено 102 сорти різних культур миронівської селекції, в тому числі 55 сортів озимої та 16 – ярої пшениці. Державне випробування проходять ще понад 30 сортів. В інституті 10 докторів і 20 кандидатів наук, діють ліцензована аспірантура та спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій. Збірник наукових праць «Миронівський вісник» є фаховим науковим виданням. Активно розвивається і розширюється міжнародне співробітництво з селекціонерами і науковцями Болгарії, Угорщини, Китаю, Казахстану, Литви, розпочато науково-виробничу співпрацю із зерновиробниками і представниками бізнесу Угорщини, Туреччини, Литви, Молдови, Білорусі. Сьогодні у мережі інституту Носівська селекційно-дослідна станція, п'ять дослідних господарств та один опорний пункт у різних областях України. У 2016 р. за досягнення значних показників у науково-практичній діяльності Миронівський інститут пшениці нагороджений Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом».

Ключові слова: 50 років діяльності, миронівські сорти озимої пшениці, посівні площі, міжнародне співробітництво, державні відзнаки, мережа інституту, фахове видання, аспірантура, спеціалізована вчена рада

У 2018 р. виповнилось 50 років діяльності Миронівського інституту пшениці, створеного на базі Миронівської селекційно-дослідної станції в 1968 р. Засновник і перший директор – талановитий селекціонер академік Василь Миколайович Ремесло, автор шедевр світової селекції – сорту озимої пшениці Миронівська 808. З 1984 р. Миронівський інститут пшениці з гордістю носить ім'я всесвітньо відомого вченого, якого по праву називають «творцем пшеничного колоса» та Хлібним батьком.

У 60–70-х рр. роботу з озимому пшеницею в тогочасному СРСР проводили понад 90 науково-дослідних установ. Для поєднання зусиль і координування досліджень селекціонерів та вчених суміжних спеціальностей, що працювали у цій галузі, був необхідний науковий центр.

Засновник і перший директор
Миронівського інституту
пшениці
академік В. М. Ремесло

Новий лабораторний корпус інституту, 1975 р.

Крім того, великий експериментальний матеріал з методики селекції і насінництва, агротехніки і захисту рослин від хвороб і шкідників, накопичений Миронівською селекційно-дослідною станцією за понад 50 років діяльності (з 1911 р.), потрібно було узагальнити і науково осмислити, а здійснити це на високому рівні можливо тільки великому науковому колективу. Враховуючи видатні успіхи Миронівської станції в селекції та великий економічний ефект від використання у виробництві створених тут сортів озимої пшениці Миронівська 264, Миронівська 808, Миронівська ювілейна 50, які під урожай 1968 р. зайняли по СРСР понад 7 млн га, або 38,2 % посівних площ під цією культурою, а також розробку оригінальних і ефективних методів селекції, наявність зручного для дослідницької роботи земельного фонду і необхідної матеріально-технічної бази та сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, з метою поліпшення науково-дослідних робіт із селекції, насінництва й агротехніки пшениці, економіки й організації виробництва зернових культур у районах Полісся і Лісостепу України згідно з постановою Державного комітету Ради Міністрів СРСР з науки і техніки № 76 від 7 грудня 1967 р. наказом Міністра сільського господарства СРСР від 5 січня 1968 р. на базі Миронівської селекційно-дослідної станції був створений Миронівський науково-дослідний інститут селекції та насінництва пшениці, підпорядкований Всесоюзній академії сільсько-господарських наук (ВАСГНІЛ). При створенні на той час всесоюзного галузевого інституту з селекції пшениці були поставлені нові задачі загальнодержавного значення, що охоплювали широке коло питань, нові проблеми і теми народногосподарської важливості, які підлягали вивченню і розробці [1, 2].

Директором інституту був призначений ініціатор його створення Герой Соціалістичної Праці академік ВАСГНІЛ В. М. Ремесло, з яким пов'язаний 35-літній творчий період розвитку і становлення установи (1948–1983). Під його керівництвом Миронівський інститут став провідною установою з селекції озимої пшениці і своїми сортами прославив Миронівку на весь світ.

Колектив новоствореного інституту поповнювався науковими кадрами і випускниками вузів з багатьох республік тогочасного СРСР. Як і від заснування Центральної дослідної станції тут також розпочалось велике будівництво, зокрема сучасного лабораторного корпусу з великим кабінетом директора, станції штучного клімату (фітотрону) та інших необхідних споруд, житлового фонду, школи, дитячого садка, будинку культури тощо, створювались системи газо-, водопостачання, електрифікації, централізованого опалення. Садиба колишньої селекційної станції перетворилась на квітуче наукове містечко-дендропарк, що за

благоустроєм, архітектурним оформленням, комунальним обслуговуванням мало чим відрізнялося від сучасного міста [1].

У новоствореному інституті розширюються дослідження вже існуючих підрозділів (з селекції, агротехніки і агрохімії, захисту рослин, насінництва), започатковуються новітні напрями (генетика, фізіологія, біохімія, якість зерна, насіннезнавство, з 1986 р. – біотехнологія селекційного процесу) і створюються відповідні лабораторії.

З метою всебічного вивчення миронівських сортів, розробки агротехніки їх вирощування та створення сортів озимої пшениці для різних екологічних зон з 70-х до початку 90-х рр. діяли підпорядковані інституту Карабалицький відділ селекції і Кустанайський опорний пункт (Північний Казахстан), Алтайський відділ селекції (м. Барнаул) та Волгоградський і Московський опорні пункти. Крім підпорядкованого самостійного експериментального елітно-насінницького господарства, створеного в 1969 р. на базі господарства станції (прим. – нині державне підприємство «Дослідне господарство «Еліта» Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН»), завданням якого були перевірка наукових розробок у виробничих умовах та вирощування насіння високих репродукцій районованих і перспективних сортів миронівської селекції, інститут мав 9 опорних господарств у різних областях України для вивчення миронівських сортів у виробничих умовах та розмноження їх для прискореного впровадження у виробництво. Як головна галузева установа з селекції і насінництва пшениці згідно з державним науково-технічним плануванням інститут являв собою координаційний селекційний центр з озимої та ярої пшениці Правобережного Лісостепу (прим. – Миронівський селекцентр) [2].

У 1974 р. В. М. Ремесла обирають дійсним членом (академіком) АН СРСР і призначають головою Всесоюзної координаційної Ради з селекції озимої пшениці Відділення рослинництва та селекції ВАСГНІЛ. Миронівський інститут стає головною установою-координатором виконання загальносоюзного завдання з селекції озимої пшениці, а створена при інституті Координаційна рада здійснює загальне методичне керівництво селекційними науково-дослідними установами. Деякий час академік В. М. Ремесло очолював Раду з підвищення якості зерна Відділення рослинництва та селекції ВАСГНІЛ. Миронівський інститут, який проводив дослідження в єдиній по тогочасному СРСР системі визначення якості зерна, був однією з провідних установ у цій галузі. В. М. Ремесло був також членом Ради Європейської асоціації селекціонерів. Після його смерті заступником голови Всесоюзної координаційної Ради з селекції озимої пшениці в 1984 р. обраний новопризначений директор інституту Леонід Олександрович Животков (1983–2000), а інституту присвоєно ім'я В. М. Ремесла.

У науковому містечку було завжди багатолюдно. Ще з часів станції за традицією в Миронівському інституті проводяться курси підвищення кваліфікації для спеціалістів сільського господарства, зокрема щорічні курси для агрономів-апробаторів, спеціалістів агрослужби тощо, а також для науковців, у тому числі всесоюзні курси з підвищення кваліфікації селекціонерів та насінників із різних науково-дослідних установ держави. В інститут приїздили численні делегації вітчизняних та іноземних учених, зокрема по лінії міжнародного співробітництва, урядовців, хліборобів і робітників, а також екскурсії студентів і школярів. Тільки наприкінці 80-х рр. з робочими візитами тут побували фізіологи із Австралії, насінники пшениці із Швеції, французькі селекціонери, вчені-аграрники із США, зокрема провідний спеціаліст з насінництва і технологій Департаменту землеробства США, маркетолог всесвітнього ринку зерна Кейт Северин, а також корейська і в'єтнамська делегації та багато інших відвідувачів.

У координаційних нарадах та науково-теоретичних конференціях, у тому числі й молодих учених, що проводились на базі інституту, брали участь відомі вчені в цій галузі аграрної науки та творча наукова молодь з багатьох науково-дослідних установ тогочасного СРСР та країн Центральної Європи. У 80-х рр. по лінії співробітництва в галузі селекції пшениці миронівські науковці не раз були з творчими відрядженнями в багатьох науково-дослідних установах тогочасного СРСР, а також центральноєвропейських країн. Починаючи з кінця 80-х рр. молоді миронівські науковці стажувались у науково-дослідних установах багатьох країн світу.

Головна мета діяльності інституту – створення і впровадження у виробництво нових сортів зернових культур, основною серед яких була озима пшениця. Недарма академік В. М. Ремесло говорив: «Я своє життя Хлібові присвятив...». Велика заслуга миронівських селекціонерів на чолі з академіком В. М. Ремеслом у тому, що миронівські сорти озимої пшениці розширили ареал вирощування культури далеко на Північ та Північний Схід, де традиційною завжди була яра пшениця. Унікальний за своєю пластичністю зимостійкий сорт Миронівська 808 був районований у 85 областях і краях тогочасного СРСР, де площі його посівів становили понад 10 млн га, та у країнах Центральної Європи – більше 2 млн га. Він використовувався у виробництві понад 40 років. Крім шедевра світової селекції Миронівської 808 у 70–80-х рр. у цих же регіонах широко вирощувались і значно підвищили валові збори зерна сорти Миронівська ювілейна та Іллічівка [3].

Вирощування високоврожайного, зимостійкого, з високою якістю зерна сорту Миронівська 808 забезпечило додатково 23 млн тонн зерна. Створені в Миронівському інституті під керівництвом академіка

В. М. Ремесла сорти пшениці за 10 років виробничого вирощування (1968–1977) дали чистий додатковий прибуток понад 1,6 млрд карбованців [4, 5].

У 1979 р. миرونівські сорти озимої пшениці (Миرونівська 808, Миронівська ювілейна, Іллічівка, Миронівська 808 поліпшена, Миронівська 25) займали понад 5,6 млн га. Найбільші площі їх були зосереджені в Російській Федерації, Україні, Казахстані і Білорусії. Питома вага миرونівських сортів у загальній площі сортових посівів озимої пшениці становила 30 %, причому найвищою вона була в Естонії, Латвії, Білорусії та Литві. За 20 років (1960–1979) загальна посівна площа миرونівських сортів озимої пшениці пододала 100-мільйонний рубіж (101,01 млн га) [6]. На рубежі 70–80-х рр. миرونівські сорти озимої пшениці (Миронівська 808, Миронівська ювілейна, Іллічівка, Миронівська 25 та ін.) займали у світі близько 11 % площ, що засівались озимою пшеницею [5, 7]. У 1984 р. миронівськими пшеницями було зайнято 30,8 % від загальної площі під озимою пшеницею у тогочасному СРСР [8]. Станом на 1991 р. найбільш широко серед миронівських сортів вирощувалась Миронівська 808 (Росія, Казахстан, Білорусь, Україна, Латвія, Литва, Естонія), займаючи посівні площі 2,22 млн га, в тому числі в Україні – 0,162 млн га. Найпопулярнішими серед нових сортів були Миронівська 61 (відповідно 0,847 і 0,805 млн га), Волгоградська 84 (по СРСР 0,189 млн га), Миронівська ювілейна (0,133 і 0,001 млн га), Мирлебен (по 0,003 млн га) [9].

У 70–80-х рр. Миронівська 808, Миронівська ювілейна та Іллічівка значно підвищили валові збори зерна у країнах Центральної Європи. Вони широко вирощувались у Східній Німеччині, Чехословаччині, Угорщині, а також у Болгарії, Польщі, Румунії, Фінляндії.

У виробничих умовах Чехословаччини миронівські сорти займали понад 600 тис. га (в деяких господарствах 98 % площ). Урожайність Миронівської 808 сягала 86,3 ц/га, Іллічівки – 81,6 ц/га. У середньому за період 1968–1983 рр. сорт Миронівська 808 висівався у цій країні на більш ніж 30 % посівних площ озимої пшениці, що в підсумку склало понад 7 млн га, а через 20 років після районування (1986 р.) він все ще займав 8 % площ під озимою пшеницею. Розроблену в Чехословаччині технологію вирощування Миронівської 808 широко пропагував і впроваджував академік В. М. Ремесло. У 1971 р. колектив Миронівського інституту нагороджений Орденом Труда Чехословаччини за великий внесок у підвищення врожайності пшениці та допомогу в науковій праці у галузях селекції та насінництва. Завдяки вирощуванню видатних сортів пшениці В. М. Ремесла за період 1966–1980 рр. було одержано прибуток у 6,6 млрд крон [5, 10, 11].

У Східній Німеччині миронівські пшениці сіяли на понад 700 тис. га (урожайність 60–65 ц/га). У 1974 р. в деяких господарствах вони займали 92,8 % загальної площі під озимою пшеницею, в 1976 р. в ціло-

му по країні – понад 60 %. Найвищі врожаї забезпечувала Миронівська ювілейна (74,9 ц/га в 1972 р.). За значне зростання валових зборів зерна В. М. Ремесло удостоєний державних нагород цієї країни і обраний членом-кореспондентом Академії сільськогосподарських наук Німецької Демократичної Республіки, в 1976 р. йому присуджено Національну премію з науки і техніки I ступеня, а в 1980 р. колектив миронівських селекціонерів нагороджений Золотим знаком Товариства німецько-радянської дружби [5, 12, 13].

В Угорщині миронівськими сортами було зайнято близько 600 тис. га. Після впровадження їх у виробництво середня врожайність пшениці в цій країні практично подвоїлась. Сорт Миронівська 808 використовувався в угорському сільгоспвиробництві з 1967 по 1978 р., а районована в 1970 р. Миронівська ювілейна широко вирощувалась ще й у 90-х рр., будучи «найстарішим» сортом на полях країни. Найбільші площі вона займала в 1977 р. (27,1 % від загальної площі під пшеницею в Угорщині). Сорт-довгожитель Миронівська ювілейна забезпечував отримання до 8,14 т/га (1990 р.) зерна відмінної борошномельно-хлібопекарської якості. Кращим із миронівських сортів наступного покоління, що випробувались в Угорщині (1989–1991 р.), виявилась Миронівська 61. Своєю чергою, в Україні проходили випробування угорські сорти озимої пшениці селекції Інституту сільського господарства Мартонвашар (1989–1991 рр.), які найвищу врожайність забезпечили на Поліссі [5, 14].

Плідним було міжнародне наукове співробітництво з селекції озимої пшениці та ячменю, організатором якого був академік В. М. Ремесло. У 1971 р. країнами-членами Ради Економічної Взаємодопомоги було підписано угоду про розробку теоретичних основ селекції та насінництва сільськогосподарських культур і організовано Координаційний центр, до складу якого за низкою проблем у цій галузі увійшов і Миронівський НДІ селекції та насінництва пшениці. Якісно новою формою співробітництва селекціонерів стало укладання двосторонніх угод. Приклад такої співпраці являють собою ініційовані академіком В. М. Ремеслом угоди щодо селекції пшениці і ячменю між Миронівським НДІ селекції та насінництва пшениці і Інститутом дослідження зернових культур Бернбург-Хадмерслебен (Східна Німеччина), Інститутом зернових культур Кромержиж і Інститутом рослинництва Прага-Рузине (Чехословаччина). У 80-х рр. директором інституту Л. О. Животковим угоди укладено з Інститутом пшениці і соняшника «Добруджа» Генерал Тошево (Болгарія), Інститутом сільського господарства Мартонвашар Угорської академії наук, польським Інститутом селекції та акліматизації рослин (м. Радзихув) [3, 15]. Підтримувались наукові зв'язки також з ученими Індії, США, Франції, Австралії, тогочасної Югославії та інших країн [1].

Результатом тривалої творчої співпраці стало створення ряду сортів озимої пшениці та ячменю спільної селекції або на основі селекційного матеріалу цих установ. Найбільш відомі з них районовані у 80-х–2000-х рр. сорти озимої пшениці Миронівська 61 (1989 р., впродовж 15 років була стандартом, урожай до 10,4 т/га), Мирлебен, Мирхад, а також Миронівська 65 (2000 р., досі має попит у зерновиробників), Миронівська 67 (у Держреєстрі з 2002 р.) та озимий ячмінь Бемир 2 (Німеччина); Миронівська 62 (урожай 1987 р. – 10,2 т/га), Злука (у Держреєстрі України з 2011 р.) (Чехословаччина); Мирич (у Держреєстрі з 1999 р.), Мирлена (2009), Берегиня миронівська (2015), Господиня миронівська (2017), МІП Княжна (2017) і МІП Вишиванка (2017) (Болгарія); Мадярка (2008) (Угорщина).

Своєю чергою в 1984–1989 рр. у Східній Німеччині були районовані отримані добром із селекційного матеріалу Миронівського інституту сорти пшениці озимої Miras (визнаний кращим серед ранньостиглих сортів), Mikon і Ramiros, які порівняно з іншими німецькими сортами мали вищу врожайність та хлібопекарські якості зерна (на рівні Миронівської 808), були стійкими проти хвороб і придатними для вирощування на бідних ґрунтах [9, 12, 16]. З використанням генетичної плазми миронівських сортів у Чехословаччині створено ряд інтенсивних високоврожайних озимих пшениць, найбільш поширеними з яких були районовані у 80-х рр. Vala, Regina, Viginta, Slavia та ін. [10, 11], в Угорщині (станом на 1991 р.) – 10 районованих сортів мартонвашарської селекції [14].

Визнаний центр селекційної науки Миронівський науково-дослідний інститут селекції та насінництва пшениці представляв свої досягнення на наукових форумах і виставках різного рівня. Він мав окремі постійні експозиції у павільйонах «Зерно» на ВДНГ тогочасного СРСР та України, був нагороджений багатьма Дипломами та медалями цих виставок. Багато разів брав участь у міжнародних виставках в Угорщині, Східній Німеччині, Болгарії, Польщі, колишній Югославії, Монголії, В'єтнамі, на Кубі та в інших країнах [2].

З набуттям Україною державної незалежності Миронівський науково-дослідний інститут селекції та насінництва пшениці ім. В. М. Ремесла був перейменований на Миронівський інститут пшениці ім. В. М. Ремесла і підпорядкований Українській академії аграрних наук. У 2010 р. у зв'язку з отриманням УААН статусу Національної академії аграрних наук України установу перейменовано на Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН.

Миронівський інститут стає головною установою з виконання конкурсного проекту міжнародної програми «Високоєфективні процеси виробництва продовольства». Для підвищення ефективності селекційної роботи шляхом залучення світового генофонду укладено міжна-

родні угоди про обмін інформацією та гермоплазмою з міжнародними координаційними селекційними центрами CIMMYT та ICARDA. Крім того, зразки пшениці надходили із селекційних центрів Сербії, Швеції, Австрії, Франції, Італії, Ізраїлю, навіть Нової Зеландії.

У червні 1995 р. за ініціативи Міжнародного центру з селекції пшениці і кукурудзи (CIMMYT) на базі Миронівського інституту відбувся Міжнародний семінар з селекції пшениці, в роботі якого взяли участь провідні наукові співробітники CIMMYT, селекціонери пшениці, вчені та спеціалісти понад десяти провідних науково-дослідних установ Української академії аграрних наук, Національної академії наук України, працівники УААН, а також селекціонери і вчені з багатьох науково-дослідних інститутів інших країн [17]. У 2009 р. Миронівський інститут став однією з наукових установ України, в яких з метою ознайомлення з роботою українських селекціонерів та укладання угод про міжнародне співробітництво побували учасники (62 селекціонери з 19 країн Азії, Європи, Америки на чолі з головою Міжнародної програми з поліпшення озимої пшениці Олексієм Моргуновим) Міжнародного пересувного (Київ-Одеса) семінару з селекції озимої пшениці, який традиційно проводить міжнародна організація Туреччина-CIMMYT-ICARDA, що координує сільськогосподарські дослідження польових культур у посушливих зонах.

Крім сортозразків європейських та інших країн світу використовуються також селекційний матеріал зі Сходу, зокрема з Китаю. До 1995 р. в колекції озимої пшениці Миронівського інституту вивчали поодинокі китайські сортозразки. Більш широкі дослідження в польових умовах і умовах штучного клімату розпочались після першої експедиції миронівських селекціонерів (1996 р.) і ряду наступних поїздок. З діловими візитами, зокрема з метою залучення в селекційний процес геноплазми миронівських пшениць, в інституті не раз бували делегації вчених з наукових установ різних провінцій Китаю (1998, 2001, 2004, 2005, 2013 рр.).

Інститут є учасником Міжнародної програми селекції озимої пшениці (IWWIP), асоційованим членом Європейської інтегрованої системи генних банків (AEGIS). Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН і Селекційно-генетичний інститут-Національний центр насіннезнавства та сортовивчення є представниками України серед 29 зарубіжних учасників Міжнародної довгострокової селекційної програми «Бідай-2020» («Wheat-2020»), головною організацією якої став Казахський науково-виробничий центр «Землеробство і рослинництво».

За часів незалежності України в інституті побували численні делегації, зокрема аташе з питань сільського господарства при посольстві США в Україні Гарт Торбурн (2004 р.), відомий канадський учений-генетик з культур пшениці і ячменю доктор Джордж Федак (2004 р.), акаде-

мік Французької академії сільського господарства спеціаліст-насінник Бернар Ле Буанек та радник Міністра АПК України академік сільсько-господарських академій Франції і України Жан-Жак Ерве (2009 р.), а також багато відомих українських учених-аграрників, які брали участь у науково-практичних конференціях на базі інституту.

В усі часи основним науковим продуктом Миронівського інституту пшениці були і є нові сорти зернових культур. У 2001 р. до 90-річчя від заснування установи (1911 р.) для виробничого застосування було офіційно визнано 21 сорт озимої пшениці миронівської селекції, що висівались в Україні, Росії, Латвії, Білорусі, Молдові, Казахстані, Угорщині та Китаї загальною площею понад 3 млн га щороку [18]. За 100 років наукової діяльності (станом на 2011 р.) в Миронівці було створено 262 сорти 19 сільськогосподарських культур, з яких у різні роки районовано 132, в тому числі 131 сорт озимої м'якої пшениці, 71 з яких внесений до Держреєстру. На 2011 р. до Держреєстру України було внесено 76 сортів миронівської селекції [19]. У 2016 р. (за Держреєстром) у зерновиробництві України використовувалось 49 сортів озимої пшениці миронівської селекції [20].

Якщо за понад 105 років від початку діяльності станції (станом на 2018 р.) створено 327 сортів 20 сільськогосподарських культур, то за 50 років діяльності установи як науково-дослідного інституту на державне випробування передано понад 280 сортів 16 культур, зокрема 153 – пшениці м'якої озимої, 1 – твердої озимої та 32 сорти пшениці м'якої ярої і 6 – твердої ярої, також проведено великий обсяг наукових досліджень у різних галузях. До 50-річчя від утворення на базі Миронівської станції науково-дослідного інституту в Державний реєстр України (на 2018 р.) внесено 102 сорти різних культур миронівської селекції, в тому числі 55 – пшениці м'якої озимої (найбільш поширені Мирлена, Світанок миронівський, Оберіг миронівський, Берегиня миронівська, Господиня миронівська, МІП Валенсія, МІП Вишиванка та МІП Княжна з урожайністю понад 10 т/га); 12 – пшениці м'якої ярої та 4 – твердої ярої; 11 – ячменю озимого та 14 – ячменю ярого; 4 сорти тритикале озимого. Крім того, досі в Реєстрі України неперевершене просо Миронівське 51, районоване 45 років тому (1973 р.) та сорго суданське (суданська трава) Миронівська 36 (1983 р.). Державне випробування нині проходять ще понад 30 сортів.

Зразки насіння декількох миронівських сортів пшениці м'якої озимої (Миронівська 808, Миронівська 65, Мирхад, Крижинка) закладено на зберігання до створеного під егідою ООН у 2008 р. на острові Шпіцберген Світового банку-сховища насіння сільськогосподарських культур (так зване Сховище Судного Дня), який являє собою глобальний символ збереження біологічного різноманіття Землі.

Багато як перемог, так і труднощів пережив Миронівський інститут пшениці за ці 50 років. Василь Миколайович Ремесло пішов з життя, але не в забуття. Він залишив розвинену науково-дослідну установу, знану в усьому світі, та багату наукову спадщину, яку нині успішно використовують його учні і послідовники. Творчі здобутки миронівських науковців у селекції озимої пшениці позначаються ключовими позиціями, які розподіляють безперервний селекційний процес на декілька етапів з характерними для них базовими сортами та методами їх створення. Від початку власне селекційної роботи з пшеницею озимою (з 1915 р.) пройдено 7 етапів селекції, наразі триває 8-й [20]. Сьогодні в інституті застосовують різні методи селекції: від індивідуального добору і простих схрещувань до залучення генетичних транслокацій, застосування індукованого і термічного мутагенезу, штучних комплексних інфекційних фонів, віддаленої гібридизації і методів біотехнології (гаплоїдна технологія, клітинна селекція в умовах *in vitro* в селекції тритикале) та використання молекулярних маркерів.

Нині в інституті 10 докторів і 20 кандидатів наук, колектив поповнюється молодими науковцями вищої кваліфікації. Діють ліцензована аспірантура (наказ МОН України № 1508л від 09.12.2016 р.) з підготовки докторів філософії за спеціальністю 201 «Агрономія», спеціалізація «Селекція і насінництво», а також спеціалізована вчена рада **К 27.380.01** із захисту кандидатських дисертацій (наказ МОН України № 326 від 04.04.2018 р.) за спеціальностями 06.01.05 «Селекція і насінництво» та 03.00.16 «Екологія». Збірник наукових праць «Миронівський вісник» включено до переліку друкованих фахових видань за профілем «сільськогосподарські науки» (наказ МОН України № 1413 від 24.10.2017 р.).

На високому рівні проводяться міжнародні науково-практичні конференції, міжнародні Дні поля, організовуються експозиції на виставках різного рівня, зокрема на великих щорічних міжнародних виставках «АГРО», семінари-навчання та круглі столи для керівників, агрономів і спеціалістів агрогосподарств, традиційні курси підвищення наукової кваліфікації тощо. Великі наукові заходи в інституті проходять за участі президента НААН академіка Я. М. Гадзала або віце-президентів НААН.

Активно розвивається і розширюється міжнародне співробітництво. Відновлено наукові зв'язки та укладено угоди про співробітництво у галузі селекції зернових культур з науково-дослідними установами декількох країн: Інститутом сільськогосподарства-Центром сільськогосподарських досліджень (м. Мартонвашар) та Інститутом селекції сільськогосподарських культур (м. Сегед) Угорської академії наук, Добруджанським сільськогосподарським інститутом (Добруджански

земедельски институт, м. Генерал Тошево, Болгарія), Казахським науково-дослідним інститутом землеробства і рослинництва. Започатковане співробітництво з двома науково-дослідними аграрними установами Китайської Народної Республіки (провінції Ганьсу і Цінхай), в яких нині випробовуються ряд миронівських сортів озимої пшениці, адже геноплазма саме миронівських озимих пшениць найбільш використовується для створення нових сортів китайської селекції. У планах на перспективу також стажування молодих науковців у МПП та відповідних зарубіжних установах. З метою ознайомлення з селекційним процесом в інституті не раз бував керівник Міжнародної програми з покращення озимої пшениці доктор Олексій Моргунов (СІММУТ, Туреччина) (1983, 1995, 2009, 2016 рр.), а лише за два останні роки – також представники наукових установ Великої Британії, США, Литви. З дружнім візитом інститут відвідав Надзвичайний та Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Марюс Януконіс (2018 р.).

Досягнуто угод про науково-виробничу співпрацю з міжнародними компаніями-виробниками засобів захисту рослин Німеччини, Франції, Литви, з компаніями-зерновиробниками Угорщини, Туреччини, Молдови, Білорусі, де наразі випробовуються миронівські сорти з метою поширення у цих країнах. Налагоджено співробітництво з понад 50 агрофірмами України, щороку укладається понад 100 ліцензійних угод на вирощування миронівських сортів.

У мережі інституту Носівська селекційно-дослідна станція (Чернігівщина), Волинський опорний пункт та п'ять дослідних господарств у різних областях України: ДП «ДГ “Еліта” Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН» (Київщина), ДП «ДГ “Правдинське” Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН» (Сумщина), ДП «ДГ “Івківці” Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН» (Чернігівщина), ДП «ДГ “Проскурівка” Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН» (Хмельниччина), ДП «ДГ “Затишне” Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН» (Дніпропетровщина). Тут вирощується насіння миронівських сортів і закладаються зональні агротехнічні дослідження.

Нині в інституту широкі перспективи. Сучасні миронівські пшениці займають великі посівні площі в Україні та успішно випробовуються за кордоном. Розвиваються міжнародні зв'язки, зростає кількість висококваліфікованих кадрів. У 2016 р. за досягнення значних показників у науково-практичній діяльності трудовий колектив Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН нагороджений Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (№ 695-к від 16 листопада 2016 р.).

Отже, чітко простежується аналогія між часами минулими і нинішніми. І ми впевнені, що Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН досягне рівня, який він мав за часів академіка Ремесла.

Список використаних джерел

1. Ремесло В. Н. Мירוновському інституту – 10 лет. *Селекція, семеноводство и сортовая агротехника зерновых и кормовых культур*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1978. Вып. 2. С. 3–10.
2. Ремесло В. Н., Рочняк В. А. Основные итоги научной деятельности института. *Селекція, семеноводство и сортовая агротехника*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1978. Вып. 2. С. 10–20.
3. Животков Л. А. Дальнейшее развитие творческого наследия академика В. Н. Ремесло. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1988. С. 21–31.
4. Шевелуха В. С. Наследие В. Н. Ремесло и стратегия современной селекции. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1988. С. 4–11.
5. Черниш О. О. Селекціонер та організатор науково-дослідної справи. *Академік Ремесло Василь Миколайович (1907–1983). До 100-річчя від дня народження*. Київ: Колобіг, 2006. С. 18–44.
6. Дранищев Н. И. Мירוновские сорта пшеницы в колхозно-совхозном производстве страны. *Селекція, семеноводство и сортовая агротехника зерновых и кормовых культур*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1980. Вып. 6. С. 43–45.
7. Клусачек М. Зерновое хозяйство Чехословакии, Тухоразское движение и чехословацко-советское сотрудничество. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1988. С. 31–41.
8. Ремесло В. Н., Животков Л. А., Гирко В. С. Состояние селекции и результаты научно-исследовательской деятельности Мירוновского НИИ селекции и семеноводства пшеницы. *Биологические основы повышения продуктивности зерновых культур*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1985. С. 3–7.
9. Zhivotkov L. A., Shelepov V. V., Mel'nikov A. F., Kolomiyets L. A., Vlasenko V. A. The results of winter wheat breeding. *Annual Wheat Newsletter* / Colorado State University. 1993. Vol. 39. P. 243–244.
10. Лекеш Я. Углубление и расширение международного сотрудничества НИСИЗК Кромержиж (ЧССР) и Мירוновского НИИССП. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1988. С. 87–90.
11. Лекеш Я. Современный уровень и основные направления дальнейшего развития зернового хозяйства Чехословакии. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы*: сборник научных трудов / Мירוновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мירוновка, 1988. С. 132–138.

12. Шпаар Д. Спогади. *Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла Національної академії аграрних наук України (1912–2012)* / за ред. канд. с.-г. наук В. С. Кочмарського. Миронівка : [б. в.], 2012. С. 642–648.
13. Хенгстманн К., Отто Р. Возделывание советских сортов озимой пшеницы в межхозяйственном объединении «8 Мая» с. Гребциг (ГДР). *Селекция, семеноводство и сортовая агротехника зерновых и кормовых культур* : сборник научных трудов / Миронівський НИИ селекції і семеноводства пшениці. Миронівка, 1978. Вып. 2. С. 70–76.
14. Сунич Ласло, Балла Ласло. Сорты озимой пшеницы мироновской селекции на полях Венгрии. *Увеличение производства зерна – важнейшая задача аграрной науки* : сборник научных трудов / Миронівський інститут пшениці імені В. Н. Ремесла УААН. Миронівка, 1992. Ч. 1. С. 20–28.
15. Животков Л. А., Гирко В. С., Борсук Г. Е., Емельянова Л. Л. Селекцию озимой пшеницы на новые рубежи. *Селекция, защита растений и агротехника пшеницы, ячменя и тритикале* : сборник научных трудов / Миронівський НИИ селекції і семеноводства пшениці. Миронівка, 1985. С. 3–8.
16. Баух Г. Результаты двустороннего сотрудничества Института исследования зерновых культур Бернбург-Хадмерслебен (ГДР) и Миронівського НИИССП в области селекції озимой пшениці и озимого ячменя и перспективы дальнейшей работы. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы* : сборник научных трудов / Миронівський НИИ селекції і семеноводства пшениці. Миронівка, 1988. С. 90–92.
17. *Wheat Breeding: Objectives, Methodology, and Progress* : Proceedings of the Ukraine–CIMMYT Workshop: Mironovka, Kiev region, Ukraine, 12–14 June, 1995 / Editors: A. I. Morgounov, V. A. Vlasenko, A. McNab, H.-J. Braun. Wheat Program Special Report. Mexico, CIMMYT, 1996. No. 37. 62 p.
18. Власенко В. А., Колючий В. Т., Борсук Г. Ю. Основні підсумки роботи Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесла УААН за 90 років (1911–2001). *Науково-технічний бюлетень Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесла УААН*. Київ : Аграрна наука, 2001. Вип. 1. С. 3–14.
19. Кочмарський В. С., Ковалишина Г. М., Колючий В. Т., Волощук Г. Д., Борсук Г. Ю., Власенко В. А., Петренко О. В. Результати селекції сільськогосподарських культур у Миронівському інституті пшениці (до 2012 р.). *Науково-технічний бюлетень Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН*. Миронівка, 2012. Вип. 11–12. С. 39–67.
20. Демидов О. А., Гуменюк О. В., Коломієць Л. А., Кириленко В. В. Віхи селекційних досягнень миронівських науковців з культури пшениці озимої. *Миронівський вісник*. Миронівка, 2016. Вип. 3. С. 31–41. doi: 10.21498/2518-7910.0.2016.119124

References

1. Remeslo, V. N. (1978). Mironovka Institute is 10 years old. *Breeding, Seed Production and Varietal Agrotechnics of Grain and Forage Crops*, 2, 3–10. [in Russian]
2. Remeslo, V. N., & Rochnyak, V. A. (1978). The main results of the scientific activities of the Institute. *Breeding, Seed Production and Varietal Agrotechnics of Grain and Forage Crops*, 2, 10–20. [in Russian]
3. Zhivotkov, L. A. (1988). Further development of the creative heritage of Academician V. N. Remeslo. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 21–31). Mironovka: N.p. [in Russian]
4. Shevelukha, V. S. (1988). The heritage of V. N. Remeslo and strategy of modern breeding. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies for Winter Wheat Cultivation* (pp. 4–11). Mironovka: N.p. [in Russian]

5. Chernysh, O. O. (2006). Breeder and organizer of the research work. In V. A. Verhunov (Ed.), *Academician Vasylyl M. Remeslo (1907–1983). To the 100-th Anniversary of the Birth* (pp. 18–44). Kyiv: Kolobih. [in Ukrainian]
6. Dranishchev, N. I. (1980). Mironovka breeding wheat varieties in the collective and state farms of the country. *Breeding, Seed Production and Varietal Agrotechnics of Grain and Forage Crops*, 6, 43–45. [in Russian]
7. Klusacek, M. (1988). Grain production of Czechoslovakia, the Tucharaz movement and the Czechoslovak-Soviet cooperation. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 31–41). Mironovka: N.p. [in Russian]
8. Remeslo, V. N., Zhivotkov, L. A., & Girko, V. S. (1985). The state of breeding and the results of research activities of the Mironovka Research Institute of Wheat Breeding and Seed Production. In *Biological Basis for Increasing the Productivity of Grain Crops* (pp. 3–7). Mironovka: N.p. [in Russian]
9. Zhivotkov, L. A., Shelepov, V. V., Mel'nikov, A. F., Kolomiyets, L. A., & Vlasenko, V. A. (1993). The results of winter wheat breeding. *Annual Wheat Newsletter*, 39, 243–244.
10. Lekes, J. (1988). Deepening and expanding the international cooperation of the Agricultural Research Institute Kromeriz (Czechoslovakia) and the Mironovka Research Institute of Wheat Breeding and Seed Production. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 87–90). Mironovka: N.p. [in Russian]
11. Lekes, J. (1988). The modern level and the main directions of further development of grain production in Czechoslovakia. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 132–138). Mironovka: N.p. [in Russian]
12. Spaar, D. (2012). Memoirs. In V. S. Kochmarskyi (Ed.), *The V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of National Academy of Agrarian Science of Ukraine (1912–2012)* (pp. 642–648). Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
13. Hengstmann, K., & Otto, R. (1978). Cultivation of Soviet varieties of winter wheat in the inter-farm association “8 May” of Grebzieg (German Democratic Republic). *Breeding, Seed Production and Varietal Agrotechnics of Grain and Forage Crops*, 2, 70–76. [in Russian]
14. Szunics, L., & Balla, L. (1992). The varieties of winter wheat of Mironovka breeding on the fields of Hungary. In *Increasing Grain Production is the Most Important Task of Agrarian Science* (Part 1, pp. 20–28). Mironovka: N.p. [in Russian]
15. Zhivotkov, L. A., Girko, V. S., Borsuk, G. Ye., & Yemel'yanova, L. L. (1988). Winter wheat breeding is aimed to advances. In *Breeding, Plant Protection and Agrotechnics of Wheat, Barley and Triticale* (pp. 3–8). Mironovka: N.p. [in Russian]
16. Bauch, G. (1988). The results of the bilateral cooperation of the Institute for Cereal Research Bernburg-Hadmersleben (German Democratic Republic) and Mironovka Research Institute of Wheat Breeding and Seed Production in the sphere of winter wheat and winter barley breeding and prospects for further work. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 90–92). Mironovka: N.p. [in Russian]
17. Morgounov, A. I., Vlasenko, V. A., McNab, A., & Braun, H.-J. (Eds.). (1996). *Wheat Breeding Objectives, Methodology, and Progress: Proceedings of the Ukraine-CIMMYT Workshop* (Mironovka, 12–14 June, 1995). *Wheat Special Report*, 37.
18. Vlasenko, V. A., Koliuchyi, V. T., & Borsuk, H. Yu. (2001). The main results of the activities of the V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of UAAS during 90 years (1911–2001). *Scientific and Technical Bulletin of the V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of UAAS*, 1, 3–14. [in Ukrainian]
19. Kochmarskyi, V. S., Kovalyshyna, H. M., Koliuchyi, V. T., Voloshchuk, H. D., Borsuk, H. Yu., Vlasenko, V. A., & Petrenko, O. V. (2012). Results of crop breeding at the

- Myronivka Institute of Wheat (until 2012). *Scientific and Technical Bulletin of the V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of NAAS*, 11/12, 39–67. [in Ukrainian]
20. Demydov, O. A., Humeniuk, O. V., Kolomiets, L. A., & Kyrylenko, V. V. (2016). Milestones of breeding achievements of Myronivka scientists on winter wheat crop. *Myronivka Bulletin*, 3, 31–41. [in Ukrainian]. doi: 10.21498/2518-7910.0.2016.119124

Пятьдесят плодотворных лет

Демидов А. А., доктор сельскохозяйственных наук, член-корреспондент НААН
Гудзенко В. Н., кандидат сельскохозяйственных наук
Кузьминская Г. П.

*Мирановский институт пшеницы имени В. Н. Ремесло НААН
 Украина, 08853, с. Центральное, Мирановский район Киевской обл.
 e-mail: mwheats@ukr.net*

В 2018 г. исполнилось 50 лет деятельности Мирановского института пшеницы, созданного на базе Мирановской селекционно-опытной станции в 1968 г. Основатель и первый директор института – академик Василий Николаевич Ремесло, имя которого с 1984 г. носит учреждение. Уникальный по своей пластичности зимостойкий сорт Мирановская 808 расширил ареал выращивания озимой пшеницы далеко на Север и Северо-Восток и был районирован в 85 областях и краях бывшего СССР, где площади его посевов составляли более 10 млн га, и в странах Восточной Европы – более 2 млн га. Кроме шедевра мировой селекции Мирановской 808 в 70–80-х гг. в этих же регионах широко выращивались и значительно повысили валовые сборы зерна сорта Мирановская юбилейная 50 и Ильичевка. Мирановский институт становится главным учреждением-координатором выполнения общесоюзного задания по селекции озимой пшеницы, осуществляет общее методическое руководство селекционными научно-исследовательскими учреждениями в этой отрасли. Плодотворным было международное сотрудничество по селекции озимой пшеницы и ячменя, инициированное в 70-х гг. академиком В. Н. Ремесло с научно-исследовательскими учреждениями Восточной Германии и Чехословакии и расширенное директором института Л. А. Животковым в 80-х гг. договорами с Болгарией, Венгрией и Польшей. Результатом продолжительного творческого сотрудничества стало создание ряда сортов озимой пшеницы и ячменя совместной селекции или на основе селекционного материала сотрудничающих учреждений, которые в 80-х – 2000-х гг. были районированы в Украине и соответствующих странах. Заключены соглашения с международными координационными селекционными центрами CIMMYT и ICARDA. В середине 90-х гг. начато сотрудничество с научными учреждениями Китая, которое сейчас выходит на новый уровень. Если за более, чем 105 лет с начала деятельности станции (по состоянию на 2018 г.) создано 327 сортов 20 сельскохозяйственных культур, то за 50 лет деятельности учреждения как научно-исследовательского института на государственное испытание передано более 280 сортов 16 культур, в том числе 153 – пшеницы мягкой озимой и 1 – твердой озимой, 32 сорта пшеницы мягкой яровой и 6 – твердой яровой. На 2018 г. в Государственный реестр Украины внесено 102 сорта разных культур мирановской селекции, в том числе 55 сортов озимой и 16 – яровой пшеницы. Государственное испытание проходят еще 30 сортов. В институте 10 докторов и 20 кандидатов наук, действуют лицензированная аспирантура и специализированный ученый совет по защите кандидатских диссертаций. Сборник научных трудов «Мирановський вісник» является специализированным научным изданием. Активно развивается и расширяется международное сотрудничество с селекционерами и учеными Болгарии, Венгрии, Китая, Казахстана, Литвы, начато научно-производственное сотрудничество с зернопроизводителями и представителями бизнеса Турции, Венгрии, Мол-

довы, Беларуси. Сегодня в сети института Носовская селекционно-опытная станция, пять опытных хозяйств и один опорный пункт в разных областях Украины. В 2016 г. за достижение значительных показателей в научно-практической деятельности Миرونковский институт пшеницы награжден Грамотой Верховной Рады Украины «За заслуги перед украинским народом».

Ключевые слова: 50 лет деятельности, мионовские сорта озимой пшеницы, посевные площади, международное сотрудничество, государственные награды, сеть института, специализированное издание, аспирантура, специализированный учебный совет

Fifty fruitful years

Demydov O. A., Doctor of Agricultural Sciences, Corresponding Member of the NAAS

Hudzenko V. M., Candidate of Agricultural Sciences

Kuzminska H. P.

*The V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of NAAS
Tsentralne village, Myronivka district, Kyiv region, 08853, Ukraine
e-mail: mwheats@ukr.net*

In 2018, there was celebrated the 50th anniversary of the activity of the Myronivka Institute of Wheat based on the Myronivka Breeding and Experimental Station in 1968. The founder and the first director of the institute is Academician Vasyl Mykolaiovych Remeslo, since 1984 the institution is named after him. Exceptional in plasticity the winter-hardy variety Myronivska 808 expanded the range of winter wheat cultivation far to the North and Northeast and was released in 85 regions of the former USSR with cropping areas being more than 10 million hectares in the USSR and more than 2 million hectares in Central European countries. Besides masterpiece of world breeding Myronivska 808, the varieties Myronivska Yuvileina 50 and Ilichivka in the 70–80s were widely cultivated in these regions where they have significantly increased the gross grain yield. The Myronivka Institute has become the main institution coordinating the fulfillment of the All-Union targets in winter wheat breeding and carried out the general methodological guidance of breeding research institutes in this sphere. International cooperation in breeding winter wheat and barley that has been initiated in the 1970s by Academician V. M. Remeslo with research institutions of the GDR, Czechoslovakia and expanded in the mid-80s by director of the Institute L. O. Zhyvotkov through agreements with Bulgaria, Hungary and Poland was fruitful. Resulted from long-term creative cooperation a number of winter wheat and barley varieties of joint breeding or on the basis of breeding material of collaborating institutions have been created and in the 80s–2000s released in Ukraine and these countries. Agreements with international coordinating breeding centers CIMMYT and ICARDA have been concluded. In the mid-90s cooperation with scientific institutions of China has begun, which is now reaching a new level. If during more than 105 years since the beginning of the station's operation (as of 2018) 327 varieties of 20 agricultural crops have been created, over 50 years of activity of the institution as a research institute, more than 280 varieties of 16 crops have been submitted to the State variety trial, including 153 bread winter wheat and 1 durum winter wheat varieties, 32 spring bread wheat and 6 durum spring wheat varieties. For 2018 102 varieties of different crops of Myronivka breeding were put on the State Register of Ukraine, including 55 winter wheat and 16 spring wheat varieties. 30 varieties are being tested at the State variety trial. There are 10 Doctors of Sciences and 20 Candidates of Science at the Institute. At the Institute there is licensed postgraduate studies and specialized academic council for defending candidate's dissertations. Collection of scientific papers "Myronivka Bulletin" is a specialized scientific publication. International cooperation with breeders and scientists of Bulgaria, Hungary, China, Kazakhstan, and Lithuania is actively developing and expanding. Scientific and production cooperation with grain producers and business rep-

representatives from Turkey, Hungary, Moldova and Belarus has begun. Today, the network of the Institute includes Nosivska Plant Breeding and Experimental Station, five experimental farms and one base in different regions of Ukraine. In 2016, for the achievements in scientific and practical activity the Myronivka Institute of Wheat was awarded the Diploma of the Verkhovna Rada of Ukraine "For Merits to the Ukrainian People".

Key words: *50 years of activity, Myronivka varieties of winter wheat, acreage, international cooperation, state awards, institute's network, specialized issue, postgraduate study, specialized academic council*